

מראי מקומות- זבחים ס"ט

העוף שמלק בפסול, כגון בשמאל ובלילה. ובלקוטי הלכות (זבח תודה ד"ה מלק) פי' דמיירי במליקת חטאת העוף בנוגע אכילת זר, דאם הזר אוכלו יהי' מטמאו בבית הבליעה, כיון דאין לו היתר לאכילה, וכ' דכן פי' הראב"ד בתו"כ. וע' בקרן אורה דכ' דה"א דאף דמותר לכהנים לאוכלו, מ"מ מטמא בבית הבליעה. ולכאור' משמע דלא כהלקט"ה, אלא דיטמא אף הכהנים בשעת אכילה [ואולי אינו מוכח, וכוונתו באמת לזרים, וצ"ע]. ובאמת הק' הגרי"ז כן על רש"י, למה הי' פשוט לו כ"כ דבחטאת אינו מטמא בבית הבליעה, נהי דמותר באכילה, מ"מ י"ל דמטמא בבית הבליעה [וצע"ק, שהרי צריכים לאוכלו בעזרה, ואסור לטמא להיות בעזרה, ואולי יהיו צריכים לאוכלו בהלשכות דמותרות באכילה אבל אין בהם איסור טומאה, וצ"ע], ותי' ע"פ היסוד של הגר"ח, דטומאת נבלת עוף טהור תלוי בשם ואיסור נבילה לגבי אכילה. וע' בבית הלוי (א'), ב' ח') דהעיר לשי' רש"י דסוגיין מיירי בעולת העוף [ולכאור' גם יש להעיר כן לפי הלקט"ה דמיירי בכל חטאת העוף], מהו הצד לומר דמטמא בבית הבליעה, א"כ לכאור' הוי העוף עצמו דבר טמא, וא"כ איך מביאו בפנים העזרה, הרי אסור להביא טומאה לעזרה. וכ' להוכיח מכאן, דמה דאמרי' דנבלת עוף טהור מטמא בבית הבליעה, אין הביאור דהוי דבר טמא אלא דיכול לטמא אחרים רק בבית הבליעה, אלא הביאור הוא דכל זמן שאינו בבית הבליעה אינו נחשב דבר טמא כלל וכלל, ולכן שפיר הי' יכול להביאו לעזרה, אף על הצד דמטמא בבית הבליעה.

(ד) יכול שתהא מליקה וכו'- הבאנו מש"כ רש"י דבחטאת פשוט דאין מטמא, והק' הקרן אורה, א"כ לילף עולה מחטאת בהיקש דאינו מטמא, ולכן פי' באור"א כנ"ל. וע' באילת השחר דתי' דכיון דאין עולה נלמד מחטאת דנאכלת, ג"כ אינו נלמד מחטאת דאינו מטמא, דתלויים זב"ז (ועל דרך מש"כ בשם הגרי"ז לעיל).

(ה) יכול תהא שחיטת חולין לפניו וכו'- פי' הקרן אורה, דמה דס"ד דשחיטת חולין בפנים מטמא, היינו משום דכיון דלא מצינו

(א) מ"ט, זבחים ולא מנחות, וכו'- פרש"י, ויזבחו זבחים שלמים בסיני. וע' ברש"ש ומצפה איתן דהעירו דהא לקמן (ק"ז:) הביא רש"י קרא דכתי' בויקרא, ומ"ש דכאן הביא קרא דסיני, וכ' הרש"ש דט"ס הוא. והמצפ"א כ' דבדוקא כ' רש"י כן, דהא קרא דויקרא מיירי בזמן היתר הבמות, וא"כ י"ל דמיירי בבמת יחיד, אבל כאן הי' רש"י רוצה לומר דאף בבמת ציבור הדין כן, ולכן הביא דוקא הא דסיני. אלא דהעיר דהא אי' ברייתא לקמן דמבואר דבבמות הביאו עופות ומנחות, וכ' דע"כ זהו למ"ד דמביאין עופות ומנחות על במות [וזהו דלא כמש"כ לעיל מהמקדש דוד, דכ' דשי' רש"י הוא דכ"ע מורו דבבמת ציבור מביאין עופות ומנחות, וצ"ע מכאן]. וע"ע בחי' הגרי"ז דהעיר דאם אמרי' דהמזבח קודם הקמת המשכן הי' בה דין במה, א"כ מאי פליגי אם עולה שהביאו שם הי' עולת תמיד או עולת ראי', הא דבר שאינו נידר ונידב לא קרב בבמה, והניח בצ"ע.

(ב) אלא אימא אין קידוש בכלי שרת במנחה בבמה- פרש"י, לכן לא שייך ללמוד דין דזר אם עולה לא ירד מקמיצה דבמה, דבמקדש הי' נעשית בכלי, ולכן י"ל דנפסל בזר. וביאר הגרי"ז, דס"ל לרש"י דמה דהזר עושהו בכלי מוסיף פסול, ולכן אין שייך ללמוד מקמיצה דבמה, וכן דייק מתוס'. אבל כ' דהרמב"ם מפרש הגמ' באור"א, דכוונת הגמ' דאין קידוש בכלי שרת במנחה בבמה, היינו דא"כ הרי הוא כאילו לא נתקדש כלל, ולכן תרד משום דאכתי לא חזי למזבח, ולא משום דפסול טפי. וביאר דלהרמב"ם יש לפרש דברי הגמ' כן, דכיון דלא מצינו קידוש בכלי שרת ע"ז זר בבמה, א"כ לא מצינו שיועיל קידוש כלי שרת בקמיצת זר, וחשיב כאילו לא נתקדש כלל.

(ג) יכול תהא מליקה שהיא לפניו מטמא בגדים בבית הבליעה, וכו'- פרש"י, דהיינו מליקת עולת העוף, דאינו נאכל לכהנים, וא"כ י"ל דאף ע"י מליקתה הוי נבלה, כיון דאינו שחיטה וגם אינו נותר לשום אדם לאכול. וברש"י בכת"י פי' דמיירי בחטאת

ותי' דא"כ יהי' נמצא דהק"ו מיפרך, וא"כ בזה לא אמרי דיו.

(י) **מדין ק"ו כיצד- פרש"י**, מנין שהתורה ניתנה לידרש ק"ו. והק' הגרי"ז, הא לכאור' אי"ז פי' דברי הגמ', אלא מדין ק"ו כיצד, כלומר כיצד הוא האופן לידרש ק"ו, אבל מנין לנו דין זה לא פריך, דקבלה הוא ככל הי"ג מדות. וליישב פרש"י צידד דאולי כאן, כיון דלמדין מדרשה זו דדין דיו דאורייתא, ע"כ ילפינן מכאן ג"כ דין ק"ו, שהרי דיו על ק"ו נאמר [וק"ק, הרי י"ל בפשיטות, כיון דהתורה כתבה הק"ו בפירוש, א"כ אין צריכין לשום קבלה, שהרי התורה מלמדנו הלימוד דק"ו, ומה עדיף בזה דלמדין דיו ממנה, וצ"ע].

(יא) **ר"מ קרא אשכח ודרש- הק' השפת אמת**, א"כ למה אמר הק"ו, וכ' דבשלמא לשי' רש"י דעדיין צריך הק"ו, דע"י הק"ו דמלמד דין שחיטה, ממילא מיותר ההוא הקישא למליקה, אבל לפי מש"כ תוס', דההיקש איצטריך לכמה מילי, א"כ לא ס"ל כרש"י, אלא דלכאור' הי' שייך ללמוד אפי' בלא הק"ו, וא"כ למה אמר הק"ו במתני'. ותי' דהק"ו אמר ר"מ לשי' ר"י, דאף דאינו מודה להדרשה, מ"מ לימא הק"ו לענין שחיטה. ועוד ביאר להיפוך, דההיקש אתי לשחיטה, והק"ו למליקה, ואף די"ל דיו, אולם עכשיו אין שייך לפרוך דיו, דא"כ יהי' הק"ו מופרך [ולפי זה, לכאור' צ"ל דס"ל דאין שייך ההיקש למליקה, אף לתוס', וצ"ע בזה], אבל כ' דלשון הברייתא לא משמע כן, אלא משמע דההיקש הוא לגבי מליקה עצמה.

(יב) **אלא להביא טריפה ששחטה שחלבה טהור-** הק' בטהרת הקודש, מה שייך להצריך קרא לומה דטריפה ששחטה חלבה טהור, הרי נבילה גמורה ג"כ חלבה טהור, וא"כ נימא ק"ו מנבילה דחלבה טהור, כש"כ טריפה ששחטה. ותי' דסד"א דבא קרא משום הדיוק גופא, דרק חלבה טהור אבל בשרה טמא, וע"ז הק' הגמ' דאין שייך לומר כן, שהרי בשר בהמה טריפה שנשחטה טהור, וע"ש עוד מש"כ בזה.

שום שחיטה בעוף, א"כ ס"ד דשחיטה בעוף לא מהני כלל במקדש, וא"כ אף לא מהני לטהרו מידי דין נבלת עוף טהור.

(ו) **אם הועילה לו שחיטת חוץ לחייבו כרת, לא תועיל לו לטהרה מידי נבילה- ע' במנחת אברהם** (ג', עמ' קצה) דכ' לדון בסברא זו, האם מה שיש לשחיטה זו דין דיכול לחייבו כרת נותן לו "שם שחיטה", וממילא גם מועיל לטהרו מידי נבילה, דהיינו דהוי סיבה, או דלמא סימן הוא, דהיינו דאינו תלוי בחיוב חוץ כלל, אלא דמביאין רא' מהא דהתורה מחייבתו כרת על שחיטת חוץ, אלמא דשייך שם שחיטה גם בעוף קדשים כששחטן בחוץ

(ז) **מלך ונמצאת טריפה, ר"מ אומר אינו מטמא בבית הבליעה-** העיר הקרן אורה, הרי פסול טריפה אין פסולו בקודש, והרי תנן לעיל דכל שאין פסולו בקודש מטמא בבית הבליעה, וא"כ למה לא פליג ר"מ לעיל, והרי מבואר כאן דס"ל דאפי' היכא דפסולו אינו בקודש אינו מטמא בבית הבליעה. ע"ש מש"כ כזה, דאולי אה"נ, מתני' דלעיל לא אתי כר"מ. אולם ע' בקהלות יעקב (מ"ו, ג') שכ' לחלק, דלעיל החסרון הי' מחמת שהי' מליקה פסולה, וא"כ שם י"ל דהיכא דפסולו בקודש, אינו מטמא בבית הבליעה, והיכא דאין פסולו בקודש, מטמא בבית הבליעה. אבל כאן, שהמליקה הי' כהוגן, וכל החסרון הוא מחמת העוף, א"כ בזה י"ל דאף דאין פסולו בקודש, מ"מ יכול המליקה לטהרו, וסיים דאכתי צ"ע.

(ח) **ר"מ אומר אינו מטמא- פרש"י**, בקל וחומר. כ' החק נתן דאף דהמשנה מפרש כן מיד אחר זה, מ"מ בא רש"י לפרש דאין לומר דק"ו זה מיפרך (וע' לקמן בזה), אלא הק"ו קיים, וממנה יליף ר"מ הדין דאינו מטמא.

(ט) **ר' יוסי אומר די' כנבלת בהמה שחיטתה מטהרתה ולא מליקתה-** הק' השפת אמת, למה לא אמרי' דיו על הק"ו אף לגבי שחיטה, שהרי לא מצינו אלא דשחיטת בהמה טריפה מטהר מידי טומאת מגע ומשא, אבל לא מצינו דמטהר נמי מטומאת בית הבליעה.